

BEANTWOORDING SCHRIFTELIJKE RAADSVRAGEN 2024, NUMMER 222

Datum	28 januari 2025
Van	College B&W
Behandeld door	A. Pehlivan
Doorkiesnummer	030 - 2860353
E-mailadres	a.pehlivan@utrecht.nl
Kenmerk	30115327
Beleidsveld	Openbare Orde en Veiligheid

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u de beantwoording van de schriftelijke raadsragen jaargang 2024 nummer 222 van Maarten Koning (D66) van 19 december 2024 over Soevereinen in Utrecht. De gestelde vragen zijn onderaan bijgevoegd.

Vraag 1

Heeft het college een beeld van het aantal mensen in onze stad die zichzelf als onafhankelijk van de Nederlandse wet- en regelgeving zien? Zo ja, hoeveel zijn dit er dan? Zo nee, ziet het college een mogelijkheid om dit nader uit te zoeken?

Antwoord 1

Wij hebben een globaal beeld van bewoners die in Utrecht actief een anti-institutioneel gedachtegoed uitdragen. Aanwijzingen hiervoor zijn bijvoorbeeld stemgerechtigden die hun pas inleveren met de boodschap dat de overheid niet legitiem is. We hebben geen inzicht in de exacte aantallen aanhangers van dit gedachtegoed, ook omdat wij geen (wettelijke) middelen hebben om dit nauwkeuriger in kaart te brengen.

Vraag 2

In zowel de aanpak Utrecht Zijn We Samen en de Veiligheidsagenda is de geschetste problematiek ook geadresseerd. Is het een thema dat ook aandacht krijgt binnen de Driehoek, en op welke wijze?

Antwoord 2

Ja, dit thema heeft de aandacht van de Driehoek. En ook in de contacten met de landelijke veiligheidsdiensten. De Driehoek is verantwoordelijk voor de aanpak van radicalisering en extremisme. Hier wordt onder andere in het casusoverleg Radicalisering, waaraan de gemeente, politie, OM en Raad voor de Kinderbescherming standaard deelnemen, uitvoering aan gegeven. In dit casusoverleg radicalisering wordt het thema soevereinen en breder anti-institutioneel extremisme regelmatig besproken. Ook worden zorgelijke signalen van personen die dit gedachtegoed aanhangen gewogen. Indien sprake is van (niet-)gewelddadig extremisme dan wordt een persoonsgerichte aanpak gestart.

Vraag 3

Waren er arrestaties, zoals in het rapport van NCTV bedoeld, in Utrecht? Of waren hier Utrechters bij betrokken?

Antwoord 3

In Utrecht is een arrestatie van een persoon met anti-institutioneel gedachtegoed geweest. Aanhoudingen vinden onder het gezag van de Officier van Justitie plaats, de gemeente heeft verder geen rol in het strafrechtelijk proces.

Vraag 4

Volgens de NCTV zijn 'in beperkte mate zelfverklaarde soevereinen werkzaam bij overheidsinstituties of vitale sectoren'. Heeft het college zicht op deze denkbeelden bij bijvoorbeeld haar ambtenaren of andere belangrijke beroepen?

Antwoord 4

Zowel binnen het ambtelijk apparaat als bij onze netwerkpartners zijn verschillende professionals getraind in het herkennen van anti-institutioneel extremisme. Dit heeft vooralsnog niet geleid tot zorgelijke signalen binnen het ambtelijk apparaat.

Vraag 5

Vormt het weigeren rekeningen te betalen door soevereinen ook een probleem voor de gemeente? Wat is daarover wel, of mogelijk (nog) niet inzichtelijk? Is aanvullend onderzoek nodig?

Antwoord 5

Er worden bij de belastingadministratie geen lijsten bijgehouden van bepaalde/selectieve doelgroepen of individuen. De impact van het weigeren van het betalen van rekeningen of belastingen door mensen die zich soeverein hebben verklaard is daardoor niet inzichtelijk.

Vraag 6

Zijn schuldeisers in Utrecht bekend met mensen die schulden hebben en zichzelf als soeverein zien?

Antwoord 6

Hier hebben wij vanuit de gemeente geen zicht op.

Vraag 7

Wat doet de gemeente om in gesprek te gaan met mensen die zichzelf als soeverein beschouwen en werkt het hierin samen met andere partners zoals het buurtteam of zorginstanties om deze groep te bereiken?

Antwoord 7 & 8

Er zijn bij de gemeente 365 ambtenaren getraind in het herkennen en handelen bij anti-institutioneel gedachtegoed. Het gaat daarbij om medewerkers binnen de GGD, buurtteams, het daklozen loket, Gemeentebelastingen, Burgerzaken en Leerlingzaken. Daarnaast is een bredere groep taakaccenthouders radicalisering bij verschillende organisaties in de stad getraind, waaronder jongerenwerkers die op scholen actief zijn.

Zelfverklaarde soevereinen zijn op grond van hun gedachtegoed niet ontvankelijk (meer) voor hulpverlening vanuit reguliere instituties en organisaties. Daarom is het van belang om dit zo vroeg mogelijk te signaleren, als mensen nog niet volledig 'afgehaakt' zijn en er nog gesprekken mogelijk zijn. Vroegsignalering is ook van belang om te voorkomen dat soevereinen anderen kunnen beïnvloeden met hun gedachtegoed, waardoor die ook in de problemen kunnen komen. Door deskundigheidsbevordering proberen we eerstelijnsprofessionals in staat te stellen om het gedachtegoed zo vroeg mogelijk te signaleren en middels de juiste hulp verdere ontwikkeling van het gedachtegoed te voorkomen. Bij zelfverklaarde soevereinen begrenzen we in wat wel en niet mogelijk is en bieden we passende hulpverlening aan.

Vraag 8

Zijn scholen bekend met de signalen van soevereinen en heeft het college daar contact over?

Zie antwoord 7

Vraag 9

Heeft het college zicht op het aantal kinderen dat thuisonderwijs krijgt? Hoe beoordeelt het college deze situatie?

Antwoord 9

Er is in 2023-2024 voor 24 kinderen een vrijstelling volgens artikel 5 onder b van de leerplichtwet afgegeven. De afdeling leerlingzaken registreert geen levensovertuigingen en zodoende is er geen zicht op of er bij de leerlingen die een vrijstelling 5b hebben of thuiszitter zijn, er sprake is van ouders die anti-institutioneel gedachtegoed aanhangen. De vraag is ook of ouders die de overheid niet erkennen, bij diezelfde overheid een vrijstelling van de leerplicht aan zouden vragen.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,

Schriftelijke vragen Soevereinen in Utrecht

19 december 2024

Steeds vaker duikt er berichtgeving op over soevereinen: mensen die zichzelf onafhankelijk verklaren van de Nederlandse overheid en vinden dat de wetten en regels niet op hen van toepassing zijn.¹ Een aantal soevereinen verspreidt extremistisch en radicaal gedachtegoed. Anderen komen in problemen door rekeningen niet te betalen, of verdwijnen compleet van de radar. Een kleine groep soevereinen is zelfs bereid om geweld te gebruiken of een terroristische aanslag te plegen, waarvoor er een aantal zijn opgepakt afgelopen jaar.² D66 vindt dit zorgelijk en heeft daarom een aantal vragen.

Vragen:

1. Heeft het college een beeld van het aantal mensen in onze stad die zichzelf als onafhankelijk van de Nederlandse wet- en regelgeving zien? Zo ja, hoeveel zijn dit er dan? Zo nee, ziet het college een mogelijkheid om dit nader uit te zoeken?
2. In zowel de aanpak Utrecht Zijn We Samen en de Veiligheidsagenda is de geschetste problematiek ook geadresseerd. Is het een thema dat ook aandacht krijgt binnen de Driehoek, en op welke wijze?
3. Waren er arrestaties, zoals in het rapport van NCTV bedoeld, in Utrecht? Of waren hier Utrechters bij betrokken?
4. Volgens de NCTV zijn 'in beperkte mate zelfverklaarde soevereinen werkzaam bij overheidsinstituten of vitale sectoren'. Heeft het college zicht op deze denkbeelden bij bijvoorbeeld haar ambtenaren of andere belangrijke beroepen?

Het risico van deze steeds groter wordende groep is tweeledig. Enerzijds betreft het een veiligheidsrisico voor gezagsdragers (vanwege de terroristische denkbeelden) en Utrechters, anderzijds komen steeds vaker 'soevereinen' in de financiële problemen door het weigeren belasting te betalen, van hulp gebruik te maken, of (dreigen ze zelfs) uit hun huis te worden gezet.

5. Vormt het weigeren rekeningen te betalen door soevereinen ook een probleem voor de gemeente? Wat is daarover wel, of mogelijk (nog) niet inzichtelijk? Is aanvullend onderzoek nodig?
6. Zijn schuldeisers in Utrecht bekend met mensen die schulden hebben en zichzelf als soeverein zien?

¹ <https://www.nctv.nl/actueel/nieuws/2024/12/17/nctv-kans-op-een-aanslag-blijft-reeel>.

² Rapport NCTV, Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 2024.

7. Wat doet de gemeente om in gesprek te gaan met mensen die zichzelf als soeverein beschouwen en werkt het hierin samen met andere partners zoals het buurtteam of zorginstanties om deze groep te bereiken?
8. Zijn scholen bekend met de signalen van soevereinen en heeft het college daar contact over?

Sommige soevereinen kiezen ervoor hun kinderen thuisonderwijs aan te bieden.

9. Heeft het college zicht op het aantal kinderen dat thuisonderwijs krijgt? Hoe beoordeelt het college deze situatie?

Gesteld door:

- Maarten Koning, D66